

“Teixit de pensaments”: compartir material clínic en un grup d’iguals¹

Revista Catalana de Psicoanàlisi, Vol. XXXIV/1

Elena Fieschi Viscardi²
Barcelona

“Teixit de Pensaments” és un mètode per a la reflexió sobre material clínic en un grup d’iguals. L’autora exposa l’experiència de presentació del cas d’un nen i mostra com els comentaris del grup, transcrits aquí en detall, la van portar a pensar en la seva contratransferència en la relació amb el nen i la família. De les reflexions del grup també n’emergeixen altres fils del teixit que es comenten breument.

Paraules clau: teixit de pensaments, grup, vincle, associacions lliures, contratransferència, experiència emocional, capacitat negativa

-
1. Treball presentat a la sessió científica de la SEP, el novembre del 2016.
 2. Psicòloga clínica, psicoanalista SEP-IPA i especialista en psicoanàlisi infantil; membre del Fòrum per a la Psicoanàlisi de Nens de la FEP (Federació Europea de Psicoanàlisi), membre del DANA (Departament d’Anàlisi de Nens i Adolescents de la SEP). E-mail: efieschi@gmail.com

En aquest treball relataré la meua experiència amb el mètode del “Teixit de Pensaments” (TdP) per a la reflexió en un grup d’iguals sobre material clínic. El material que incloc no serà analitzat en relació amb l’evolució del cas, sinó que serà utilitzat principalment per mostrar com hi treballa el grup i quines reflexions se’m generen com a presentadora a partir de les paraules dels col·legues, especialment sobre la meua contratransferència.

El mètode del “Teixit de Pensaments”

El “Teixit de Pensaments” (TdP) és una manera particular de presentar material psicoanalític en un grup d’iguals. Cada detall d’aquest mètode està estudiat i respon a unes finalitats concretes (Norman, Salomonsson, 2005). Va ser creat per dos psicoanalistes suecs, Johan Norman i Björn Salomonsson, que cercaven, inspirant-se en Bion, un mètode que permetés tractar els problemes que normalment es presenten en un grup. El treball citat descriu amb precisió el mètode, descripció que resumeixo a continuació. El presentador llegeix una sessió d’anàlisi o psicoteràpia sense donar l’anamnesi, ni el *feedback* del tractament, ni altres informacions sobre el pacient; sols l’edat, el temps de tractament, la freqüència i el dia de la setmana de la sessió. Es reparteix el protocol de la sessió entre tots els participants, que hauran d’intercanviar els seus pensaments, les seves reflexions, les seves sensacions, les seves fantasies, de manera semblant a les lliures associacions d’una sessió analítica. Les associacions seran la reacció de cada participant al material, al vincle entre pacient i terapeuta i a les intervencions dels companys.

Després de la lectura, el presentador s’estarà callat fins al final de la reflexió del grup i no intervindrà ni respondrà a cap pregunta. El moderador recull els torns de paraula i dona la paraula ordenadament als participants. No comunica al grup les seves associacions durant la reflexió del grup. Pot intervenir per facilitar la tasca en un moment en què el grup s’hagi quedat encallat en un debat entre dos, en un silenci molt llarg... Presentador i moderador s’escullen prèviament i tot el grup està d’acord pel que fa a la forma de treballar. Quan s’acaba el temps previst per a la primera sessió, el moderador avisa el grup i, generalment després d’una breu pausa, es passa a fer el mateix treball amb una segona sessió del mateix pacient, si és possible consecutiva a la primera, tot tenint a l’abast de cada participant el text de la primera sessió.

Al final d’aquesta segona sessió, el moderador pot donar un espai a cada participant perquè pugui expressar les impressions i els sentiments que se li han desvetllat durant el “Teixit de Pensaments” i al final també oferirà un espai al presentador. El mateix moderador pot donar un breu *feedback* al grup sobre els moviments emocionals que ha observat durant el treball i sobre com li sembla que es poden connectar amb el material presentat. També estarà especialment atent a com es pot reproduir el vincle entre analista i pacient en el grup. Podem dir que en aquest moment final tot el grup observa conjuntament quin és el dibuix que ha sortit, quina representació ha sorgit del

“Teixit de Pensaments”. És un dibuix que representa alhora la sessió amb el pacient i el funcionament del grup. Me l’he imaginat com el brodat amb puntes al coixí, on els boixets passen d’un costat a l’altre i a poc a poc surt una imatge, una forma.

Globalment, “l’objectiu del mètode és promoure una situació de grup que permeti arribar a una comprensió profunda del procés psicoanalític en el material que es presenta” (Fieschi i Grimalt, 2009). Però també es tracta d’un “entrenament a la presència emocional que el mètode pressuposa i afavoreix, [...] una oportunitat per als membres del grup de practicar i desenvolupar la pròpia capacitat intuïtiva i d’afinar els propis instruments analítics” (Isaksson, 2005).

Les regles del mètode TdP, que conformen el marc, representen una contenció per al grup i per als seus membres. Ajuden a preservar el funcionament de grup de treball i afavoreixen el respecte pel material (Fieschi i Grimalt, 2009). Norman i Salomonsson suggereixen que el material clínic llavors “assumeix la forma d’un objecte estètic en la ment dels participants, i aquests últims s’hi poden relacionar amb un interès apassionat sense penetrar-hi de manera irrespectuosa” (Meltzer, 1988; citat per Norman i Salomonsson, 2005, p. 59).

La funció del moderador és bàsica. No intervé en la discussió i centra la seva atenció en el bon funcionament del grup. En donar els torns de paraula, s’eviten aglomeracions i les associacions flueixen ordenadament. Atent al fet que no es generi un debat entre dos, al fet que es respecti el material, a donar sentit als silencis, a redirigir les preguntes directes -quan n’hi hagi- al corrent de les lliures associacions, té una tasca de molta responsabilitat. Ha de ser capaç, en el moment oportú, d’oferir al grup els seus pensaments inacabats sobre el funcionament del grup, idees que puguin ser utilitzades per continuar la reflexió (Isaksson, 2005). Gràcies al treball del moderador, es poden contenir moltes ansietats del grup en contacte amb el material. A més, la tasca d’anotar i de donar torns de paraula té també la funció de centrar la seva atenció sobre l’activitat del grup, ja que “si el moderador s’abstreu en els seus pensaments i associacions sobre el material presentat, no pot estar al mateix temps completament present en el camp emocional de forces que emana del grup” (*ibid.*).

La manca de respostes entrena la capacitat negativa de tots els participants, que treballen en condicions de no-memòria de la història del pacient i de l’anàlisi i de no-desig, en un estat d’incertesa favorable al contacte amb l’inconscient, de manera semblant a la de l’analista durant la sessió. No és que la història no tingui importància: el que passa és que un s’hi acostava de manera diferent, des de la perspectiva de com es reproduïx en la relació transferència-contratransferència. “De fet hi ha una recapitulació de la història implícita en l’estructura dels objectes interns del pacient. Observem el passat fet present en la interacció analítica” (Fieschi i Grimalt, 2009).

A més d'aquests motius, penso que un motor essencial per al desenvolupament d'aquest mètode està en el breu text de Bion "*Notes on Memory and Desire*" (1967). "Cap sessió psicoanalítica no ha de tenir ni història ni futur" (*ibid.*). El que és "conegut" del pacient -diu Bion- o és fals o és irrellevant. "L'únic punt important en una sessió analítica és allò desconegut." Treballar sense conèixer la història ens permet estar més atents al que és rellevant, estar en contacte amb la realitat del present. Aquest és, però, un procés intuïtiu, proper al somni, i té les arrels en l'inconscient. "El somni despert és paradigmàtic de l'experiència d'intuir la realitat psíquica d'un moment d'una anàlisi" (Ogden, 2015).

El fet de no donar a conèixer la història del pacient fa que "els elements de la realitat passada i externa del pacient -que, en tot cas, sempre són suposadament reals en la narració que ens n'han fet el mateix pacient o els seus pares- només apareixen a mesura que es presenten en el material. [...] La recerca d'una confirmació en la història passada és una forma de tenir seguretat davant la incertesa i del no saber. [...] Assumir, en el grup, que no tindrem aquesta mena d'informació ajuda a tenir realment menys memòria i menys desig" (Fieschi i Grimalt, 2009, p. 4). Així, doncs, el TdP afavorirà que emergeixi nou material associatiu en el grup.

La meva experiència amb aquest mètode ha tingut lloc en el marc del Fòrum per a la Psicoanàlisi de Nens, de la Federació Europea de Psicoanàlisi. A cada congrés de la FEP s'ha organitzat un taller de TdP amb material de casos d'anàlisi o de psicoteràpia de nens. A més, cada any, quan ens hem reunit amb els companys del Fòrum per a la preparació del congrés de l'any successiu, hem fet una trobada de TdP amb el material d'un de nosaltres. A la SEP també hem fet alguna trobada clínica amb el TdP i actualment hi ha un grup de treball clínic organitzat pel Departament d'Anàlisi de Nens i Adolescents, que es reuneix cada dos mesos.

Al llarg de molts anys de participar en l'experiència del Teixit de Pensaments, m'he adonat que a més de moments d'aprenentatge, ha estat per a mi una experiència emocional que ha aprofundit en el vincle amb els col·legues i amb els pacients. Sovint m'he preguntat com s'ha anat donant això.

"Teixit de Pensaments" i supervisió

Per començar, presento una breu comparació entre un fragment de reflexió en un grup de TdP i una supervisió, també en grup.

Un nen, en una sessió d'anàlisi que vaig presentar a un grup de TdP i, en un altre moment, a un grup de supervisió, vol jugar amb mi a un joc en què ell representa un xinès que busca feina; jo havia de fer el paper d'un treballador d'una oficina de treball al qual ell s'adreçava. Ell només sabia parlar xinès. Jo no l'entenia.

Molts dels comentaris del TdP es referien a aquest sentiment de ser “estranger”: sentir-se estranger com un *alien*, adonar-se que l’analista també és estrangera, cosa que fa que el nen se senti ansiós i trist, fantasia que el nen sigui immigrant. Però també, en un pla més simbòlic, algú es pregunta si nen i analista són capaços de trobar-se, si parlen el mateix idioma. I encara, en un sentit diferent, hi ha un participant que parla de com el nen se sent estranger en el seu propi món intern. Busca paraules i alhora es pregunta si l’analista entén el seu llenguatge, si entén els seus sentiments.

“Ser estranger” es converteix en les associacions del grup en un ventall de possibilitats que no s’exclouen recíprocament, ans al contrari, que donen llum a diversos aspectes del vincle entre el pacient i els seus objectes interns i entre pacient i analista. Fins i tot penso que en el fons els participants en el TdP també són estrangers entre ells i miren de superar les barreres de la llengua i de la diversitat. Potser aquesta situació -de la qual només som conscients quan emergeix una dificultat de lèxic- fa el grup més sensible i més intuïtiu pel que fa al sentiment de “ser estranger” que emergeix en la sessió.

La supervisió fa referència a una dada biogràfica (desconeguda pel grup de TdP): el fet que els pares són estrangers i estan poc integrats a Barcelona. D’aquí derivaria el sentiment d’inseguretat del nen, així com el seu sentiment profund de no-pertinença a un lloc. Llavors, ha de fer veure que és espanyol, però sent que no ho és.

“Ser estranger” té, en primer lloc, un significat concret, el de procedir d’un altre país (amb totes les dificultats que això implica). També es parla de la depressió de la mare (que en el TdP es desconeixia).

En el TdP, però, un participant comenta: “La mare del noi entra en escena d’una manera molt pertorbadora, que el fa més vulnerable...”. Penso que es tracta d’una referència no a un fet històric, sinó a un aspecte de la relació d’objecte del nen, que “entra en escena” en la sessió.

Podem veure com els comentaris de la supervisió són més concrets, mentre que els del TdP deixen més espai a la llibertat interior de buscar un camí entre molts possibles, o fins i tot de triar-ne molts alhora. En aquest sentit, les informacions “històriques” potser acaben essent reductives i limiten les conjectures i les fantasies dels participants en contacte amb el material. Per exemple, el “ser estranger” per al grup de TdP no és un fet concret, sinó un estat de la ment, o un aspecte de la relació entre pacient i analista. En canvi, en la supervisió es tracta d’una situació concreta de la vida del nen que pot tenir en ell efectes determinats.

Irlanda 2005: cocodrils que mosseguen i emocions-cocodril

El Fòrum per a la Psicoanàlisi de Nens de la FEP es va reunir a Irlanda l’any 2005, en un entorn acollidor, en ple contacte amb la natura, a casa d’una companya del Fòrum.

Vaig presentar, en anglès, dues sessions d'un nen que em preocupava i amb el qual tenia una contratransferència difícil. En aquesta ocasió vàrem dedicar a la primera sessió dos moments consecutius separats per una pausa per fer el te. El treball del grup al voltant d'aquesta primera sessió va ser enregistrat i transcrit en anglès (amb l'acord de tots els participants) per Björn Salomonsson. Després jo he traduït al català la transcripció anglesa.

Presento aquest TdP perquè a través de la gravació transcrita és possible seguir amb detall els moviments del grup en relació amb els passatges del material. Això permet també analitzar de quina manera el grup va descobrint la contratransferència, com la va posant de manifest i com van sorgint i es van lligant els diferents temes en relació amb el material.

Érem un grup de 8 persones de diferents països europeus, tots membres del Fòrum per a la Psicoanàlisi de Nens. Jo presentava, una companya era la moderadora, Björn Salomonsson gravava i prenia notes i les altres persones eren els participants amb veu en aquest Teixit de Pensaments.

Text de la primera sessió:

El nen que presento té 9 anys. Fa dos anys i pocs mesos que està en tractament, fins ara amb una sessió setmanal.

Dimarts, 6 de setembre, segon dia després de les vacances d'estiu i primera setmana que fem tres sessions.

Avui ens veiem a les 8 del matí, una hora nova.

Entra, avui, portant només els cromos.

P: *Quina son! Quina son!*

A: *Avui ens hem hagut de llevar més d'hora per veure'ns. Ara és diferent: abans només venies els dilluns, ara ens veurem tres dies a la setmana.*

P: *I ens veurem cada dia, cada dia?*

Mentrestant obre el seu calaix i es veu el calendari que havíem fet abans de les vacances. L'hi mostro i de seguida ho entén, diu: *un, dos, tres, un, dos, tres.*

També diu que fa fred i que plou, però a pesar de les queixes el veig content. Sobre la taula hi ha el cocodril i les tanques que m'havia demanat, en una bosseta de plàstic transparent. L'agafa i exclama que el cocodril es idèntic al seu, al que té a casa, diu que és el millor cocodril.

(Penso que és cert, és caríssim, ahir no en vaig trobar cap de més barat. Penso que aquests pares, amb la situació econòmica tan difícil que tenen -pràcticament no paguen les sessions, només una vegada a l'any amb els diners d'una petita beca- gasten força diners en el nen.)

En Matías agafa la bossa de plàstic i les tanques li cauen a terra. Llavors expressament ho deixa caure tot. De seguida ho recull i decideix que jugarem al zoo. Rectifica i diu: "a la botiga d'animals".

Comença a treure les joguines del calaix i diu que jo hauré d'agafar els personatges (mare, pare, nen i nena i un altre home que sol ser el venedor/vigilant de la botiga, un joc que hem fet altres vegades).

Ho posem tot sobre la taula. Enganxa totes les tanques, jo l'ajudo, però m'aparta la mà. En resulta un recinte molt gran. Ell ho diu, que és molt gran, massa gran. Té la idea de fer-ne dos de junts, un partit en dues parts.

P: *Oi que he tingut una bona idea?*

Em diu que jo hauré de decidir on aniran els animals. Falten animals! Pregunta on són els cavalls i l'ovella. I també falta el goril·la. I diu: “*No hi són, ara me'n recordo, l'últim dia me'ls vaig endur sense voler.*”

A: *Potser sí que te'ls volies endur, havíem d'estar molts dies sense veure'ns i potser te'ls vas emportar per sentir-te acompanyat.*

P: *No, no, ha sigut sense voler. Havia portat els meus animals i me'ls vaig endur barrejats. Bé, no importa.*

Posa el cocodril dins del recinte que ha fet, però el veu poc adequat, podria sortir-ne, i el posa sota la paperera (que està feta amb una mena de reixa). Diu que és perillós, i no entenc si el perill és que el cocodril mossegui els gossets o a l'inrevés. Al recinte de les tanques hi posa els gossos, un de gran i dos de petits. Suggerixo que potser no cal que els gossos estiguin tancats. Ell diu que podrien fer mal a algú, o que algú els fes mal.

Agafa la paella de plàstic, pregunta si pot omplir-la d'aigua per posar-hi els hipopòtams. Li dic que no l'ompli gaire (generalment acaba llançant tota l'aigua, expressament, i amb moltes possibilitats que sigui a sobre meu). Negociem la quantitat d'aigua, protesta perquè els hipopòtams no queden del tot submergits.

P: *Saps una cosa? Si els hipopòtams no es mullen la pell, se'ls asseca i es fan ferides.*

Dic que ho sé i li ensenyo que amb l'aigua que hi ha es poden remullar suficientment.

Jo estic preocupada que de sobte ho tiri tot. Alhora, penso en els hipopòtams, que tenen la pell gruixuda, però que s'hi poden fer ferides.

De fet, però, en Matías avui és molt curós i cada cop que li cauen gotes d'aigua sobre la taula les eixuga amb un drap.

Ara ha de venir la família a veure els animals i a comprar-ne algun. Jo he de portar els personatges de la família i ell posarà veu al venedor.

Arriben. Aparco el cotxe (un cotxe de plàstic on hi cap tota la família). No va bé on l'he deixat: l'he d'aparcar al darrere de les peces de construcció, diu. Baixen del cotxe. En Matías suggereix que el nen ha d'anar a la gàbia del cocodril. Ell fa veure que el cocodril el vol agredir i mossegar. Després, en Matías, amb un altre nino, fa caure sense voler el nen. Diu que el nen s'ha trencat les cames. Després diu que no, que no se les ha trencat.

“El nen”, diu en Matías, “vol que li comprin l'hipopòtam”. Jo he de fer de mare i dir que no pot ser perquè a casa no hi tenen lloc. Després en Matías diu que ara la mare diu que sí. Vol que els pares accedeixin a comprar l'hipopòtam.

Però llavors el venedor diu que s'hauran d'endur tots dos hipopòtams: no es pot deixar el petit sense la mare o a l'inrevés. La mare de la família diu que ho entén, d'acord. Llavors el venedor diu que valen 5.000 euros. Els pares diuen que no pot ser, que no tenen tants diners. El venedor diu que els els deixa gratis i queden d'acord que els portaran a casa amb una furgoneta.

En Matías treu totes les joguines de la taula, fa veure que la família és a casa (sobre la calaixera) i la furgoneta (el cotxe d'abans) transporta els hipopòtams. Però després, el mateix venedor va d'amagat i els roba. L'endemà la família torna a la botiga d'animals a explicar el que ha passat. Aquí el venedor (Matías) primer sembla que no hi té res a veure, després que sí, ha estat ell, però menteix i ho nega tot, i els amenaça amb un ganivet... La situació es torna més confusa i jo dic que em sembla que per a en Matías és molt difícil saber quan una persona és bona o dolenta. I és difícil també saber què passa a dins seu.

Truca el pare des de baix i sorprenentment el nen se'n va tranquil.

Recordo també que, en un moment de la sessió, jo havia preguntat com havia passat l'estiu i ell m'havia dit que havia anat dues vegades al Tibidabo, i també a la platja. Em pregunta si mai he estat al Tibidabo i si he pujat a alguna atracció. Em pregunta si he anat mai a l'"Hotel Kruger", una atracció de terror. El seu pare no li va deixar anar, però l'hi ha explicat. Diu que fa més por que les altres atraccions, perquè en lloc de ninots, que es veu que són de mentida, hi ha uns actors que fan que sembli de veritat.

Durant la sessió tot el joc transcorre molt de pressa. Ahora sento que no tinc prou temps per pensar i parlar. També em costa intervenir perquè temo les reaccions del nen. Però ahora sento que ara tenim temps, que amb les tres sessions hi ha quelcom més assossegat que ens dona més calma.

Protocol del Teixit de Pensaments (de la gravació feta per B. Salomonsson)³

1.A: Per què 3 sessions per setmana? El nen troba el cocodril i la tanca que l'analista li havia preparat (...*que m'havia demanat*). Ho connecta amb el canvi de marc. Hi ha alguna cosa perillosa que s'ha de tancar, per exemple, el perill que implica l'augment de sessions. Ell és un lladre i el cocodril... ha fet alguna cosa perillosa i està preocupat.

2.B: Està preocupat pel temps extra que se li ha donat. L'analista també està preocupada. L'agressió pot desbordar-se, ella té por que llanci l'aigua.

3.C: El material està ple de contradiccions. Dins d'ell hi ha un lladre i una altra part que no vol robar. Subratlla que no es volia endur el goril·la a casa. Sorgeix una pregunta: Aquestes contradiccions produeixen caos o ordre? Aquest és el dilema per a ell: ¿pot integrar aquestes dues parts contradictòries a dins seu?

3. Les lletres majúscules indiquen els analistes que van participar al TdP.

4.D: Hi ha confusió sobre el que està passant ara, després de les vacances, fet que significa que li han robat moltes sessions. ¿Hi ha un lladre per aquí o algú que dóna coses gratis?

5.E: El començament de la sessió reflecteix l'ambivalència del nen pel fet que l'analista li ha donat més sessions. Estic d'acord amb el que s'ha dit, que està espantat. Però també es queixa d'estar cansat i de la pluja, al mateix temps que parla del millor cocodril i, de fet, se'l veu content. Està desitjant venir cada dia. Però quan s'adona que seran només 3 sessions per setmana, deixa caure la bossa i les tanques “expressament”. No vol saber què ha de fer amb l'analista i amb la seva relació ambivalent amb ella.

6.A: No està segur que a la sessió hi hagi lloc per a les seves sensacions-cocodril. Hi ha d'haver tanques. Es fa més perillós al llarg de la sessió. L'analista fa una interpretació que mostra sensibilitat, però sense tenir en compte la seva part assassina. Només ha fet esment de la separació (*...potser sí que te'ls volies endur... per sentir-te acompanyat*). Després ell diu que el cocodril és perillós. L'analista li havia dit que calia tancar els gossos. Es troba cada cop més confús, no sap què fer amb les seves parts-cocodril.

7.E: Estic pensant en aquest problema de fer-se càrrec de la proximitat i de la separació. “La tanca és massa gran”, diu. I té la fantàstica idea de fer-ne dues de juntes partint una tanca en dues parts. És difícil ser dos que estan separats. L'analista diu implícitament que el nen havia robat els animals. Ell ho nega, però després diu que a l'hipopòtam bebè no se'l pot deixar sense la seva mare, i viceversa. Està lluitant amb tot això.

8.B: Té una ansietat terrible, que comparteix d'alguna manera amb l'analista. Com si s'estiguessin preguntant com manejar el canvi a tres sessions. S'han de tancar fins i tot els cadells! No se sent segur enlloc! L'única manera d'estar segur és estar tancat per tal de no danyar l'objecte.

9.C: Com es fa aquest dany? Ell parla de barrejar els animals, però després canvia, dient “*bé, no importa*”, i renuncia a aquesta idea de barreja. Hi ha unes idees barrejades i confuses, no se sap qui té aquests sentiments, a qui pertanyen els sentiments-cocodril? A qui pertanyen els sentiments de desig i de nostàlgia? Quan ell pregunta si es veuran cada dia, està ple de desig, però també de terror. Se sent confús, no sap on són ell i la seva analista en relació amb aquests sentiments.

10.D: El cocodril podria representar també devorar significat? Després de devorar, sorgeix la confusió i el nen queda barrejat amb la mare.

11.C: Potser el nen menteix, com el venedor, quan diu que té un cocodril a casa. Potser sent que l'augment a tres sessions és una manera d'imposar-li l'anàlisi. Se sent confús i no sap si és un nen necessitat o un cocodril gran que ho té tot. És una manera encoberta de robar?

12.E: M'agradaria relacionar això amb el tema de l'hipopòtam: és un animal de pell gruixuda, com un nen gran, que no necessita res de l'analista. D'altra banda, la pell delicada del pobre hipopòtam pot trencar-se fàcilment. B ha parlat de la por que no et tanquin dins la tanca. Notem que el pobre hipopòtam no pot viure sense la mare. I, quan més tard l'analista li diu que per a ell és difícil saber què té a dins seu, ell replica parlant de l'Hotel Kruger, que és un lloc de terror amb actors reals.

13.A: Estic encara ocupada amb el començament de la sessió i la contratransferència de l'analista. La història del cocodril car mostra que l'analista no rep prou diners dels pares. Ella sent que el cocodril és massa car. És com si una persona donés, però no de cor, sinó només per a evitar alguna cosa perillosa. S'ha parlat de l'ansietat de separació. Bé, però, ¿com et pots separar, sense destruir l'altre? Potser l'analista i el nen comparteixen la fantasia que cal ser bo i donar-li tres sessions al pobre hipopòtam, si no, el cocodril atacarà. És com calmar algú que et vol mossegar. Tot això confon el nen.

14.B: Potser el nen se sent perseguit per tot el que li han donat, per les tres sessions. Hi ha tanta agressió verbal i tanta culpa per l'avidesa en ell. El tema dels baixos honoraris connectat amb el venedor que enganya fa referència a rebre més del que s'ha pactat. Què en sap el nen? El sentiment de culpa pot fer sorgir un sentiment de persecució.

15.C: Potser el venedor és l'analista que ofereix una anàlisi quasi gratuïta, però se'n ressent perquè la família gasta diners en cocodrils que avicien el nen. Llavors ell podria sentir que l'analista, igual que el venedor, podria tornar-li a robar el que li ha donat. En aquest cas el venedor seria com un comentari amagat sobre les tres sessions, la generositat que amaga l'agressió. En qui està l'agressió? El nen sent que es troba en l'analista. Quin és el seu lloc (el del nen) en tot això?

16.A: No és tan important localitzar l'agressió, crec, sinó que pugui sortir a llum i se'n pugui parlar.

17.D: Sobre el tema de la pell: hi ha tot just una pell fina entre una no-contenció total i la necessitat de posar tanques. La tanca no és una contenció real, representa una manera molt primitiva de mantenir els pensaments que terroritzen fora de la mentalització, mantenir-los fora de tot lloc. Això provoca malestar. La no-mentalització es connecta amb aquest nen que usa allò simbòlic com una cosa concreta. Subratlla que l'hipopòtam necessita aigua *real*. Jo ho connecto amb una defensa perversa contra ansietats primitives.

18.E: Aquesta no era la primera setmana després de vacances? L'analista ha estat 'robant' sessions durant l'estiu. Aquí hi ha moltes coses al voltant de les vacances que acaben de passar. Quan al nino se li trenca una cama i el nen fa veure que no ha passat res, es podria referir al seu desig que la interrupció de les vacances no hagués tingut lloc.

19.A: Potser la part-cocodril és primitiva i no-estructurada. La pell de l'hipopòtam ha d'estar sempre humida, com ell, que sempre necessita contenció. “Més sessions” significa cada dia de la setmana, pensava el nen. Després d'adonar-se que són només tres a la setmana, entra el cocodril.

20.D: Voldria seguir la línia del concret-simbòlic. Ha dit que l'Hotel Kruger és tan espantós perquè hi ha persones *reals* que actuen. Una realitat barrejada amb fantasies és molt terrorífica i no pot ser pensada. Aquesta és la seva confusió! És una no-diferenciació, no una qüestió de clivellament entre un bé i un mal ben definits.

21.C: Jo tinc una visió diferent. Hi ha implícita una pregunta adreçada a l'analista: “En saps alguna cosa de la pell? En saps alguna cosa de la vulnerabilitat?” Un pare protegeix. Al final ell sent que el pare protegeix, protegeix la pell vulnerable. “Saps alguna cosa de la realitat terrorífica de l'Hotel Kruger?”, això és el que transmet. Això no és confusió, més aviat és que la realitat és de veritat espantosa. Què implica la realitat de les tres sessions? L'analista que té, ¿en sap alguna cosa de vulnerabilitat?

22.D: Per a ell és una cosa concreta: tres sessions per setmana és com Kruger. Un cop hi entres és espantós. Ambdós estan infectats per l'angoixa, l'analista ens diu que al final de la sessió no podia pensar.

23.C: Què significa passar d'una sessió a tres? És un canvi de ritme. Tots dos comparteixen aquests temors.

24.A: L'analista pensa que amb tres sessions hi pot haver més calma! Hi ha quelcom molt estressant per a l'analista, que desitja sessions més calmades. Però... el nen se'n va tranquil! Ha deixat aquí alguna cosa que l'analista ha recollit.

(Pausa per al te.)

25.B: No és l'analista el que atura la sessió, de fet, és el pare qui truca al timbre. Així com és el pare qui no deixa que el nen entri a l'Hotel Kruger. Atura massa l'exploració del que passa a dins. No tinc clar si és protecció o obstrucció. El pare irromp en la conclusió oberta de la sessió.

26.C: Això em fa pensar en el que havia passat abans, la idea d'ajuntar dues tanques, una tanca partida en dos. És sobre la funció del pare... Tenim una mare-analista amb el seu fill a la sessió, i el pare entra i els parteix en dues parts. És un exemple d'una funció paterna que es desenvolupa. Però, si impedeix que es pugui elaborar i explorar alguna cosa, és més aviat una funció patològica i no generativa. I pel que fa la partició en dos, no sé si serà un clivellament sa que portarà a una relació sexual i a un desenvolupament o bé serà improductiu.

27.D: Rellegint el text, m'adono que quan el nen ajunta totes les peces de la tanca, l'analista l'ajuda sense que ell li ho hagi demanat. També estava pensant en la contratransferència. L'analista sembla que li vulgui fer les coses fàcils. És part de l'ansietat que desborda en l'atmosfera de la sessió? El nen aparta la mà de l'analista. Pensava en una mena de mare... És difícil fer una parella creativa en la sessió, ser una mare continent que diferencia el pare. Tinc una certa sensació d'irritació, no hi ha agressió però la violència plana i paralitza el pensament. Terror en lloc de temor.

28.A: Estava pensant en la tanca. El que em preocupa és que si en vols fer dues, n'has de dividir una en dues. Mirant al final de la sessió: quan el pare arriba i interromp la sessió, tinc la sensació que l'analista se sent alleujada. "Se'n va més tranquil", observa. Per a mi és senyal que no hi pot haver una parella. El pare ha de venir de fora o bé ha de prohibir al nen d'entrar i entrar en contacte. Em ve la imatge d'una mare-analista que és ansiosa i que dona al nen més coses perquè es calmi. Aquí hi ha alguna cosa subtil i delicada amb aquest pacient. Així, ¿com podrà trobar la seva pròpia pell, fer les seves pròpies coses si sempre hi ha algú que entra i ho talla a trossos? D'altra banda, fa falta una tercera persona... ¿Com pot una tercera persona ajudar al fet que dos puguin estar junts i després separar-se? Em recorda algú que ha d'estar sempre en una banyera. Només pot aprendre si està envoltat d'aigua. Bé, de fet, no es pot aprendre així!

29.D: És com estar en la matriu.

30.C: Aquest Hotel Kruger ¿podria representar la mare primitiva? Potser hi ha hagut un trencament amb la mare que ha estat terrorífic i ha portat a la creença que el bebè i la mare han d'estar junts, si no, hi haurà una catàstrofe psíquica... Al material sobre el venedor, la mare entén que al bebè hipopòtam no se'l pot deixar sense la mare i viceversa... Sembla que hi ha una col·lusió en la ment del nen entre el seu objecte matern i la seva por que la separació sigui un desastre.

31.B: Si s'ha de jutjar per l'atmosfera a la sessió, sembla que hi ha el temor d'un desastre molt violent. Si se separen, si l'analista no l'ajuda a fer una tanca, el nen es trencarà i es perdrà.

32.E: L'analista, al final, ens informa que se sent pressionada. Ens ho mostra un detall estrany: quasi es disculpa per haver comprat un cocodril massa car. El nen l'agafa content i diu que és el millor, però ella diu: "Ahir no en vaig trobar cap de més barat". No tinc clar què pot representar. Pensant en relacions primitives, és estrany una mare que no és feliç de donar una cosa cara al fill. Una mica estrany, però no tinc cap hipòtesi per a això.

33.C: ¿Podria estar relacionat amb el fet d'enganyar per apaivagar? Es dona una cosa per calmar, per fer callar algú. Això al·ludeix al fet que la família és massa indulgent amb ell. Les coses que se li donen poden adquirir aquesta qualitat, ja que no hi ha allò que realment necessita.

34.A: Potser hi ha en ell una representació que tu no ets una bona mare si no li dius de manera directa. Penso que hi ha també la contratransferència de l'analista, així com la meva, cap als seus pares. Els pares estan força presents a la sessió.

35.E: Bona part de la sessió té a veure amb el fet de donar amb una mà i prendre amb l'altra. Un bonic cocodril que és dona i es pren. Els pares són pobres i no poden pagar les sessions. Al mateix temps, donen un cocodril car, si és que això és cert. I finalment, el venedor dona i roba. No hi ha generositat.

36.B: Sí, sembla que hi ha un donar forçat per mantenir la pau. Això connecta amb el fet de robar. El nen no pot sentir que es dona quelcom lliurement i que es pot prendre lliurement; sent que sempre està robant. Em preguntava com estan representats els pares, aquí. La mare, hi estic d'acord, no pot dir que no, transmet que han d'estar sempre junts. El pare, en canvi, ¿hi col·ludeix quan diu: "No hi vagis"? No en puc treure l'entrellat, d'aquest pare. És contradictori. Quan diu "No entris a veure aquella cosa realment espantosa que hi ha allà dins!", ¿està col·ludint amb la mare que vol que el nen s'estigui quiet?

37.A: M'inclino més a pensar que el pare col·ludeix, que impedeix al nen de diferenciar. Si no mires les teves fantasies, no pots aprendre a diferenciar el que és real de la teva fantasia! L'ansietat es fa més gran. És difícil amb el pare que atura la sessió. És només la meva fantasia a partir del fet de trucar al timbre. Penso que hi ha la preocupació d'aturar-se, de no pensar en les coses difícils.

38.C: El que sembla que es corrobora a partir de la intrusió del pare a la sessió és que, paradoxalment, el pare manté el nen en un estat de "no t'has d'enfrontar a la realitat i a la separació. Queda't en el món de la fantasia. No es pot sobreviure a la realitat".

39.D: Seguint amb el pare, m'agradaria parar atenció en la funció del pare a la sessió. Quan el nen posa els dos cadells i el gos gran a dins de l'espai tancat i l'analista sent la pressió de dir que potser no cal tancar els gossos: això em mostra com n'és de difícil poder aguantar les fantasies del nen sobre aquesta cosa terrible i devoradora -i aquesta intrusió del pare no l'ajuda a diferenciar, sinó més aviat a tallar-. I després... la resposta del nen va ser: "els gossos, els gossos, poden fer mal a algú". Aquesta és una fantasia omnipotent d'un nano petit que ho pot destruir tot.

40.C: Això va en la mateixa direcció del que acabo de dir; el tros de material successiu és com un retrat del cos matern. L'agressió masculina expressada per aquell material és una defensa massiva en contra del retorn a un estat matern indiferenciat (el joc amb l'aigua i l'hipopòtam).

41.A: I això passa directament després de la intervenció de l'analista.

42.D: Després del joc amb l'hipopòtam, el noi proposa que el nen ha d'anar a la gàbia del cocodril. Fa veure que el cocodril vol mossegar el nen. Intenta repetir en una altra escena una presentació... jo no en diria una representació; no hi ha cap joc simbòlic, sinó més aviat un *acting-out*, o *acting-in*, una cosa que pressiona molt. I el noi fa veure que el nen cau i l'empeny amb l'altre nino. Diu que el nen s'ha trencat les cames... una paràlisi total. Després ho nega. Aquesta escena podria representar el desastre que té lloc quan l'omnipotència és tan terrorífica que no es pot representar ni s'hi pot jugar, i llavors esdevé una paràlisi.

43.C: Havia pensat que les cames trencades podien estar relacionades amb els problemes del nen amb la seva masculinitat i que indicaria ansietat de castració. Intenta sortir del reialme matern, el moviment des d'un joc més masculí al començament de la sessió fins al replegament en el cos matern. Penso que intenta elaborar alguna cosa relativa a la seva masculinitat, a la seva agressivitat; saber com es poden expressar d'una manera que no sigui desastrosa, sense que el seu cos es trenqui. Hem parlat de nivells més primitius, però és un nen de nou anys! En quina etapa del desenvolupament es troba? On és la seva representació de la identitat de gènere, el seu sentiment de ser un noi, etcètera? La seva identitat de gènere és un problema.

44.B: El que ve després en la sessió és un hipopòtam. No un rinoceront! No té una banya, no és una cosa fàl·lica. El nen després afirma que no es pot deixar el bebè hipopòtam sense la seva mare i viceversa. La mare necessita que ell sigui un bebè. Això és molt castrador, el manté com un bebè.

Ara la moderadora indica que s'ha acabat el temps.

De sobte, el grup s'adona del bell paisatge que es veu per la finestra, en la llum de la nit.

La col·lega que modera per primera vegada, observa com n'és de difícil seure en silenci i alhora tenir un munt de pensaments.

D: Sí, s'ha de contenir molt! És difícil....

Com podem observar, sovint els participants en diferents moments de la discussió repesquen, ressegueixen, uns mateixos fils, però també donen veu a associacions contradictòries, o presenten uns mateixos elements i els donen significats diferents. En realitat, no hi ha un esforç del grup per salvar les contradiccions (Norman & Salomonsson, 2005), ni s'intenta al final de la sessió recollir les impressions o lligar caps sobre aspectes concrets de la història del cas. Els caps queden sense lligar i, "quan s'ha treballat bé, això pot donar a l'analista un sentiment de mirar-s'ho tot amb ulls nous, quan torna al treball, una nova perspectiva en l'anàlisi" (*ibid.*). De fet, sovint hi ha preguntes, interrogants i "potsers" que representen uns fils llançats al grup per continuar teixint.

Reaccions de la presentadora

Havent escoltat la gravació del TdP, primerament vaig sentir una certa incomoditat que penso que estava relacionada amb insatisfacció per la meua manera de treballar a la sessió. Em van impactar especialment les intervencions que apuntaven a una generositat no sincera, crec que em vaig sentir tocada i em vaig adonar de la meua ambivalència. Em sentia responsable de la confusió creada en el nen, de la qual havien parlat moltes intervencions. A partir del moment en què el grup va començar a focalitzar-se en la contratransferència em vaig sentir alleujada. Em vaig sentir compresa.

Sentia que el grup havia percebut l'atmosfera de terror que de vegades apareixia a les sessions i la meua dificultat per pensar. De vegades els pares també estaven espantats i no sabien contenir el nen.

Vaig poder adonar-me de la meua contratransferència cap als pares i de la importància que tenia en la relació amb el nen. El grup va posar de manifest l'atmosfera de terror en la qual tots estàvem immersos.

Hi va haver una intervenció que connectava sorprenentment amb la història del nen: “Potser hi ha hagut un trencament amb la mare que ha estat terrorífic i ha portat a la creença que el bebè i la mare han d'estar junts, altrament hi haurà una catàstrofe psíquica... En el material sobre el venedor, la mare entén que al bebè hipopòtam no se'l pot deixar sense la mare i viceversa... Sembla que hi ha una col·lusió en la ment del nen entre el seu objecte matern i la seva por que la separació sigui un desastre”.

Una separació dramàtica en néixer a causa d'un part difícil que va comportar perill de vida per la mare. Una realitat terrorífica que es tornava a *enactar* en la sessió.

Al final, el grup va necessitar impregnar-se de l'aire i de la llum de la nit, de la bellesa del paisatge. Una bellesa que ajuda a contenir les ansietats que s'havien despertat durant el treball.

Observacions del grup sobre la contratransferència

Per donar compte de com el grup de TdP ajuda a explorar la contratransferència, B. Salomonsson (2011) compara la situació del grup amb la “coreografia” inventada per Freud per afavorir les lliures associacions i la transferència: el divan, asseure's darrere del pacient... Amb les associacions surant en l'aire, el grup de TdP, igual que l'analista a la sessió, es troba més lliure de mirar les fortes emocions implicades en la contratransferència. A més, les nombroses veus dels participants poden copsar-ne aspectes diferents i fins i tot contradictoris. D'aquesta manera, és també més fàcil, gràcies a les diverses intervencions, no quedar-se encallats en un sol punt de vista (*ibid.*).

Em sembla interessant el quart punt que ens proposa Salomonsson: creu que “les ansietats de la contratransferència sovint sorgeixen de la nostra intuïció de *fer als pacients quelcom que conscientment no volem fer-los*” (la cursiva és meua). En aquest cas, no veient la meua ambivalència ni la por que vivia en la relació amb el pacient, acabava contribuint justament a augmentar la seva confusió i la seva necessitat d’omnipotència. Aquests sentiments, presents en el vincle analista-pacient, van ser percebuts pel grup. Al començament del TdP em van impactar les nombroses referències del grup a la confusió del nen i a l’ambivalència. Em vaig sentir incòmoda perquè entenia que era una confusió que podia haver provocat jo mateixa amb l’ambivalència de la qual no era conscient. En el treball amb el nen no ho havia pogut veure, perquè jo vivia aquesta confusió en el vincle amb el nen, que em feia difícil pensar i adonar-me del que s’estava enactant. Quan el grup, revivint en el TdP aquesta confusió i aquesta contradicció, em va mostrar que sentia la pressió a la qual jo estava sotmesa, em vaig sentir compresa i continguda, i vaig poder mirar més de cara els meus sentiments d’ambivalència i les meves contradiccions. Crec que es veu com el grup va reviuir aquesta ambivalència i confusió en els primers moments d’encarar-se amb el material quan a les intervencions surten molts interrogants.

Ja la primera intervenció d’A esmenta indirectament la contratransferència, amb la referència a l’analista que prepara les tanques. A la segona intervenció, B parla de la preocupació de l’analista. La quarta planteja unes preguntes: Algú que dona coses gratis? Una analista que ofereix sessions quasi gratuïtes? A la sisena intervenció A comenta que l’analista evita el tema de l’agressió i se centra en la separació. En canvi a la setena intervenció, E es refereix a la menció que l’analista fa del furt dels animals. I a la dificultat amb la proximitat i la separació. 9.C: A qui pertanyen els sentiments? On se situa l’analista en relació amb aquests sentiments?

Hi ha doncs diverses referències a la contratransferència, que apareix obertament a la intervenció 13.A: ressentiment de l’analista envers els pares. Això potser la porta a donar sense convicció. A donar per la por de ser atacada.

A la següent associació, B connecta la culpa, la persecució i l’augment de sessions. El tema del ressentiment i del donar segueix en les paraules de C, en la intervenció 15.C: generositat que amaga agressió. A continuació intervé A i suavitzava aquestes paraules, potser sentides com una crítica a l’analista.

Cap al final de la primera part, C parla de les ansietats compartides entre analista i pacient.

Després de la pausa del te, la contratransferència es torna a presentar al torn 27: D diu explícitament que hi pensa, que troba que l’analista posa les coses molt fàcils al nen. Potser és part de l’ansietat que vessa en la sessió. La dificultat de formar una parella creativa en la sessió porta a una obstrucció del pensament.

És interessant notar que, a pesar de les meves evidents dificultats en aquesta sessió, no hi va haver cap intervenció que digués “aquí s’hauria pogut dir..., hauria valgut més...”, etc. Penso que aquest respecte em va permetre captar millor aspectes dels meus sentiments i posar llum allà on hi havia fosc.

Els fils del teixit

Salomonsson va presentar al grup les notes de la gravació i dos grups principals de “signes” o marcadors que anaven sorgint amb freqüència en les intervencions del grup i jo mateixa n’he afegit d’altres. Un grup està constituït per marcadors clínics com “la tanca” o “l’hipopòtam” o “l’Hotel Kruger”. Cada un d’ells estava connectat amb un contingut afectiu (o amb més d’un) i, al llarg de la discussió, s’hi afegien nous significats. L’altre grup està format per conceptes teòrics, de vegades de l’àmbit clínic i d’altres del metapsicològic. En aquest grup hi ha, per exemple, “confusió”, “preocupació”, “proximitat”, d’una banda, i “simbòlic” o “funció paterna”, de l’altra. Podem dir que aquests són els fils principals que van teixint la comprensió del material.

Els del primer grup, els considero personatges de la sessió, com el cocodril, l’hipopòtam o l’hotel Kruger. Crec que també podem considerar “mare” i “pare” personatges. Cada signe (o personatge) pot tenir diferents significats. Alguns d’aquests significats il·luminen la contratransferència. Per exemple, el cocodril no solament representa el mossegar, o sentiments primitius (de qui?), sinó també l’ambivalència de l’analista (cocodril massa car) o la por que regna en la sessió.

Veiem clarament com la font dels fils és el material mateix; els participants enfoquen i il·luminen ara un punt, ara l’altre, del text que s’ha llegit. Observem com cada concepte que s’introdueix està sempre vinculat amb el material de la sessió, que algun cop és citat literalment. D’aquesta manera, es pot crear una correspondència entre conceptes i fets clínics, encara que es tracta d’una correspondència insaturada: un fet pot inspirar el sorgir de diferents conceptes i un concepte pot vincular-se a diversos fets.

Els comentaris del grup són com unes “interpretacions insaturades” que no pretenen arribar a “la veritat” (del pacient, del material, de la relació), sinó oferir diversos camins de reflexió, sense arribar a una única i definitiva conclusió. El fet de no “cercar la veritat” ajuda els membres del grup a treure’s els vestits teòrics o ideològics. Sovint ens sorprenem pel fet que les filiacions teòriques siguin tan poc rellevants en aquest treball. Al grup del Fòrum ens trobem analistes de procedències i formacions molt diferents (annafreudians, winnicottians, bionians, kleinians...), però el TdP ens permet centrar-nos en el material i en el vaivé entre pacient i analista.

El grup percep l’ansietat i el perill que hi ha a la sessió. Les associacions porten a dibuixar les cares d’aquesta ansietat. El perill està ben representat pel cocodril, en les seves diverses facetes: a la vegada apareix com mossegador, com a avidesa, com devorador de significats, com a objecte valuós regalat

amb recança, com a regal que avicia el nen, com a ideograma de sensacions primitives que no es poden mentalitzar. És un element que el grup veu amb diferents graus de càrrega simbòlica: des del mossegador concret fins al representant dels conflictes en el món intern del nen, en la relació nen/analista i en la relació nen/pares/analista.

L'Hotel Kruger és l'element, el "personatge" que recull, d'acord amb les intervencions, el terror que impregna la sessió. És el terror en el qual la realitat es barreja amb la fantasia, on la fantasia es transforma en cosa-concreta-no-pensable.

Hi ha protecció davant de l'angoixa primitiva i el terror no pensable? Sembla difícil. Els cadells que s'han de tancar representen aquesta necessitat de protecció. Però davant el terror i la indefensió, la fragilitat dels cadells es capgira: Potser són ells els que poden tornar-se agressius i atacar? El nen expressa l'omnipotència infantil, que en aquest cas deriva de la por i del desemparament. Però l'analista sembla també espantada, més espantada perquè poden ser els inofensius cadells els que agredeixin. Potser aquest capgirament fa pensar en aspectes perversos del vincle, que confonen el nen i l'analista. El nen proposa que els cadells s'han de tancar, perquè poden fer mal. Penso que, a pesar de l'omnipotència, el nen intenta protegir l'objecte.

D acaba dient que és difícil contenir. On pot trobar protecció el nen? El pare sembla que ajuda evitant que el nen entri a l'Hotel Kruger. La mare, però, necessita un bebè i -igual que el pare- no ajuda el nen a créixer. L'analista ofereix més sessions, cosa que, malgrat tot, l'acaba espantant. Les sessions també tenen una vessant més concreta, una cosa a la qual agafar-se, però també són la possibilitat de tenir més temps, més calma, més contenció per a les emocions del nen i de l'analista. Tot i això, aquesta oferta de l'analista no està exempta d'ambivalència, cosa que serà important tenir en compte al llarg del tractament.

Reflexions, noves experiències i perspectives

El treball d'un grup de TdP funciona, en certa manera, per capes. Hi ha la sessió on té lloc la relació entre pacient i analista en un moment determinat del tractament.

Aquesta sessió la recorda i la transcriu l'analista. Per molt que s'hi posi immediatament, per molt que intenti ser precís i objectiu, és evident que el protocol d'una sessió no és la sessió, sinó l'expressió de com l'analista l'ha reviscuda i recordada al moment d'escriure. Per exemple, la transcripció de la primera sessió presentada a Irlanda té com a postdata (Hotel Kruger) una seqüència molt important, que, no obstant, no vaig saber on col·locar.

Després encara ve la traducció. És diferent si el mateix analista és capaç de traduir-la o si ha de recórrer a una tercera persona. En el primer cas, potser es

perdran novament matisos per limitacions de sintaxi o de lèxic. En el segon cas, s’hi posa pel mig la lectura que el traductor fa del material, la seva interpretació.

El moment en què es llegeix el material al grup afegeix una nova capa: el presentador potser connecta amb el material ara de manera diferent en relació amb el moment d’escriure’l; el grup escolta i sent el text llegit a través de la música, els tons, els gestos del presentador.

Finalment, hi ha el treball del grup, el TdP, del qual he parlat fins ara. El material adopta nous tons, nous colors. Ja no parlem solament de la sessió entre pacient i analista, sinó també de la sessió i el grup, i el grup mateix és modificat per aquesta experiència. “L’observació” psicoanalítica no s’ocupa del que ha passat, ni del que passarà, sinó del que *està* passant” (Bion, 1967). I en aquest cas, voldria subratllar que “el que *està* passant”, està passant també en el moment present del grup. De manera que, arribant a l’última capa del treball del TdP, podem finalment ocupar-nos del grup en el mateix moment en què l’estem vivint.

Prendre consciència de tota aquesta complexitat ens ha portat a voler investigar més, a voler observar més detingudament els moviments del grup, com una mena de Teixit de Pensaments sobre el Teixit de Pensaments. Ara no hi ha espai per comentar aquestes reflexions, que van més enllà de l’abast d’aquest treball. Només comentaré que hem anat experimentant amb diferents formats per intentar investigar més enllà del format “tradicional”.

Per exemple: presentar tres sessions en lloc de dues, tenir un observador que pren notes sobre el funcionament del grup; recollir, després de dues sessions i abans de la tercera, línies de pensament que cal tenir presents en les associacions a la tercera sessió, donar al presentador la possibilitat d’oferir al grup una imatge o un poema inspirats en els seus sentiments en relació amb el cas.

Ens hem trobat amb aspectes contradictoris: de vegades havia sorgit en alguns participants el desig de tenir més coneixement del cas o de poder parlar més sobre tècnica. D’altra banda, voler investigar sobre el funcionament del grup semblava representar una dificultat a l’hora de mantenir-nos lliures de memòria i desig. En certa manera, es tracta de dos aspectes, de dos desitjos contradictoris: en el primer cas, semblaria que ens hem de moure cap a maneres més tradicionals d’explorar el material, mentre que en el segon, la línia és treballar amb el mateix mètode sobre el funcionament del grup, de la mateixa manera insaturada i associativa com es treballa el material de les sessions amb el pacient. Resulta difícil mantenir les lliures associacions quan hi ha un objectiu definit que s’ha de tenir present. Aquesta contradicció ha fet potser més difícil avançar en el sentit de la investigació i de noves experiències.

Caldria experimentar i recollir d'una manera més sistemàtica els resultats d'aquestes noves experiències. Penso que es pot recórrer encara molt camí.

Intentant respondre a la pregunta inicial de com és que el treball del TdP esdevé una experiència emocional per als participants individualment i per a tot el grup en el seu conjunt, crec que és un fet lligat a l'haver prescindit de la història, a haver-nos atrevit a compartir quelcom desconegut. Això ens ha fet més presents en l'aquí i ara del nostre treball. Aquest estar *presentes en el moment present*, presents l'un per a l'altre, transforma el grup i el fa evolucionar.

Estic molt agraïda als companys del Fòrum per a la Psicoanàlisi de Nens que m'han ensenyat aquesta manera de treballar i han compartit amb mi aquesta experiència.

RESUMEN

“Tejido de pensamientos” es un método para reflexionar en un grupo de iguales sobre material clínico. La autora expone su experiencia en la presentación del caso de un niño y muestra cómo los comentarios del grupo, que transcribe de forma detallada, la llevaron a pensar en su contratransferencia en la relación con el niño y la familia. A partir de las reflexiones del grupo también emergen otros hilos del tejido que se comentan brevemente.

Palabras clave: Tejido de pensamientos, grupo, vínculo, asociación libre, contratransferencia, experiencia emocional, capacidad negativa

SUMMARY

“Weaving Thoughts” is a method for thinking about clinical material in a peer group. The author shows us her experience through the presentation of the case of a child, and demonstrates how the comments made by the group, transcribed here in full detail, lead her to reflect upon her countertransference in her relationship with the child and the child's family. Other threads emerge also from the group's reflections which are briefly discussed here.

Key words: Weaving Thoughts, group, link, free association, countertransference, emotional experience, negative capacity

BIBLIOGRAFIA

- BION, W.R. (1967). Notes on Memory and Desire. *Psychoanalytic Forum*, vol. 2, núm. 3
- FIESCHI, E. i GRIMALT, A. (2009). *Com pensem junts sobre la clínica? Reflexions entorn del “Teixit de Pensaments”*. Presentació en sessió científica de la SEP, Barcelona (no publicat)

- FOUASSIER, J.-L. (2015). *Some words to introduce the Weaving Thoughts Workshop*, Treball presentat al Congrés de la FEP, Estocolm (no publicat)
- FRISCH, S. (2010). Report of the Working Party on the Specificity of Psychoanalytic Treatment Today. *Psychoanalysis in Europe* (Butlletí de la Federació Europea de Psicoanàlisi), 64, Suplement, p. 81-110
- ISAKSSON, A.L. (2005). *Weaving Thoughts. Reflection on a Working Model*. Presentació a les Societats Psicoanalítiques Sueca, Noruega i Finlandesa, i al Congrés de la FEP a Barcelona, en els anys 2005-2007 (no publicat)
- MELTZER, D. (1988). *The apprehension of beauty*. Pershire, Scotland, Clunie Press
- MICHEL, L. (2013). *In search of the elusive formlessness in groups of analysts working together clinically*. Treball presentat al Congrés de la FEP, Basilea
- NORMAN, J. & SALOMONSSON, B. (2005). ‘Weaving Thoughts’. A method for presenting and commenting analytic case material in a peer group. *Int. J. Psychoanal.*, 86, p. 1281-1298. Traducció catalana: Teixit de Pensaments. Un mètode per a presentar i comentar material psicoanalític en un grup d’iguals. *Rev. Cat. Psicoanàl.*, XXIII/1-2, p. 53-71
- OGDEN, T.H. (2015). Intuiting the Truth of what’s happening: on Bion’s “Notes on Memory and Desire”. *The Psychoanalytic Quarterly*, 84 (2), p. 285-306
- SALOMONSSON, B. (2011). Countertransference Anxieties and Congress Presentations. *Psychoanalysis in Europe* (Butlletí de la Federació Europea de Psicoanàlisi), 65, p. 179-190
- TUCKETT, D. (1993). Some thoughts on the Presentation and Discussion of the Clinical Material of Psychoanalysis. *Int. J. Psychoanal.*, 74, p. 1175-1189

